

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

สรุปผลการวิจัย

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยมุ่งศึกษาการพัฒนาหลักสูตรวิชาชีพอย่างมีส่วนร่วมสำหรับผู้ใหญ่นอกโรงเรียน ซึ่งผู้วิจัยได้กำหนดพื้นที่ 2 หมู่บ้านที่ทำการศึกษาคือ บ้านหวาย หมู่ที่ 3 ตำบลมะกอก และบ้านแหม หมู่ที่ 2 ตำบลม่วงน้อย อำเภอป่าซาง จังหวัดลำพูน วิจัยเป็นวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม โดยมีกระบวนการ AIC เป็นเทคนิคในการดำเนินงาน โดยมีนักวิชาการ ผู้บริหารการศึกษานอกโรงเรียนและชาวบ้าน ร่วมเป็นผู้วิจัย ศึกษาถึงกระบวนการ ทุกขั้นตอนซึ่งมีขั้นตอนในการดำเนินงาน 6 ขั้นตอนคือ

1. การกำหนดกลุ่มเป้าหมาย
2. การกำหนดรูปแบบการพัฒนาหลักสูตร
3. การสร้างเครื่องมือ
4. การทดสอบความเหมาะสมของรูปแบบ
5. การเก็บข้อมูลการวิจัย
6. การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยได้รวบรวมข้อมูลจากการสังเกตและจดบันทึกข้อมูลในกระบวนการดำเนินงานทุกขั้นตอนและสัมภาษณ์ ผู้เข้าร่วมในการพัฒนาหลักสูตร ตั้งแต่การประเมินความต้องการทางการศึกษา การพัฒนาหลักสูตร และการทดสอบหลักสูตร ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ข้อมูลในการศึกษาการพัฒนาหลักสูตรวิชาชีพอย่างมีส่วนร่วมโดยมีการดำเนินการตามวัตถุประสงค์ 3 ประเด็นพอสรุปได้ดังนี้

1. การพัฒนาหลักสูตรวิชาชีพอย่างมีส่วนร่วม สำหรับผู้ใหญ่นอกโรงเรียนที่ให้ผู้เรียนและประชาชนมีส่วนร่วม

1.1 ขั้นตอนการประเมินความต้องการทางการศึกษา

ได้ประเมินความต้องการทางการศึกษาโดยชุมชนมีส่วนร่วมได้กำหนดไว้ 6 ขั้นตอน คือ

- 1) การวางแผนก่อนการดำเนินงาน
- 2) การวางแผนการประเมินความต้องการ
- 3) การกำหนดสถานการณ์ปัจจุบัน
- 4) การกำหนดสถานการณ์ที่คาดหวัง
- 5) การหาความต้องการทางการศึกษา
- 6) การจัดลำดับความสำคัญและคัดเลือกความต้องการศึกษาวิชาชีพ

โดยอยู่ภายใต้เงื่อนไขที่ประชาชนมีส่วนร่วมและเกิดการยอมรับความพึงพอใจ การประเมินความต้องการครั้งนี้ ผู้ที่เข้าร่วมประชุมกลุ่มทั้งหมดได้ร่วมกันประเมินความต้องการ และมีความพอใจโดยเฉพาะชาวบ้าน พวกเขาบอกว่าการดำเนินการครั้งนี้ดีมาก พวกเราได้มีโอกาสแสดงความคิดเห็น ซึ่งที่ผ่านมาไม่เคยมีโอกาสดำเนินการพัฒนานี้ ทุกคนให้ความสนใจที่จะร่วมดำเนินการถึงแม้ว่ายังไม่เข้าใจเท่าที่ควรเพราะเป็นเรื่องใหม่สำหรับพวกเขา

1.2 ขั้นตอนการพัฒนาหลักสูตร

ได้กระบวนการพัฒนาหลักสูตรวิชาชีพระยะสั้นไว้ 5 ขั้นตอนคือ

- 1) กำหนดวัตถุประสงค์การเรียนรู้
- 2) กำหนดเนื้อหา
- 3) กำหนดกิจกรรมการเรียนการสอน
- 4) การวัดผลและประเมินผล
- 5) การรายงาน

ที่ประชุมกลุ่ม ได้ร่วมกันพัฒนาหลักสูตร โดยได้ร่วมอภิปรายเสนอความคิดเห็นตามขั้นตอนเพื่อกำหนดในเรื่องที่เป็นความต้องการที่ทุกคนอยากได้และสามารถนำความรู้ที่ได้หลังจากการอบรมไปประกอบอาชีพมีรายได้เพิ่มขึ้น จากการดำเนินงานสมาชิกกลุ่มต่างก็ให้ความสนใจและร่วมกันแสดงความคิดเห็นจนเป็นหลักสูตรวิชาชีพที่สมบูรณ์ระดับหนึ่งสามารถนำไปจัดการเรียนการสอนได้

2. การทดสอบหลักสูตรวิชาชีพอย่างมีส่วนร่วมสำหรับผู้ใหญ่นอกโรงเรียน ในสถานการณ์จริง

ผู้วิจัยได้ประสานงานกับศูนย์บริการการศึกษานอกโรงเรียนอำเภอป่าซางจัดให้มีการเรียนการสอนตามหลักสูตรที่พัฒนาขึ้นในบ้านหวายและบ้านแหม อำเภอป่าซาง ซึ่งกลุ่มผู้ที่เข้าร่วมทดสอบหลักสูตรเป็นประชาชนในหมู่บ้านที่มีอายุ 14-40 ปี ที่มีความสนใจที่จะเรียน ผลการวิจัยพบว่าผู้เรียนที่เข้ามาเรียนเป็นกลุ่มเป้าหมายที่ได้ประสานไว้ในหมู่บ้านแต่ละหมู่บ้าน จากการเรียนการสอนพบว่าผู้เรียนส่วนใหญ่ให้ความสนใจแต่จะมีบางคนที่ขาดหายไปเป็นประจำ เนื่องจากมีภารกิจส่วนตัวที่จำเป็น สำหรับคนที่ไม่ได้เรียนแต่มีส่วนร่วมในการพัฒนาหลักสูตรก็ให้ความสนใจติดตามมาดูอยู่ตลอด และบางคนก็ขอเรียนในวิชาที่ตนเองยังขาดอยู่ในภาพรวมแล้ว กระบวนการพัฒนาหลักสูตรวิชาชีพโดยอาศัย ประชาชนมีส่วนร่วมในการประเมินความต้องการการศึกษานั้น นับได้ว่ามีความเหมาะสมสำหรับการศึกษานอกโรงเรียนสามารถนำไปเป็น วิธีการสำหรับการจัดการศึกษานอกโรงเรียนและหน่วยงานอื่นหรือแม้แต่องค์กรชุมชนจัดดำเนินการเอง

3. ปัญหา อุปสรรค ที่พบในการดำเนินงานพัฒนาหลักสูตรนั้น มีไม่มากนัก พอสรุปได้ดังนี้

- 3.1 ความเป็นเรื่องใหม่สำหรับชาวบ้าน ซึ่งจะต้องสร้างความเข้าใจพอสมควร
- 3.2 เวลาการดำเนินงาน ไม่สามารถดำเนินการในตอนกลางวันได้ เนื่องจากชาวบ้าน มีงานที่จะต้องทำทุกวันเป็นประจำ ส่วนในตอนกลางคืนก็ดำเนินการได้วันละ 2 ชั่วโมง เนื่องจากผู้เข้าร่วมพัฒนาหลักสูตรเหน็ดเหนื่อยต่อการทำงาน
- 3.3 ความเป็น “คนนอก” ทีมที่เข้าไปดำเนินการต้องสร้างความ
- 3.4 คุ่นเคยให้มากที่สุด จึงจะได้ข้อมูลที่ครอบคลุม
- 3.5 ข้อมูลพื้นฐานต้องเก็บข้อมูลโดยละเอียดเพื่อเป็นข้อมูลในการตัดสินใจ
- 3.6 หลักสูตรที่พัฒนาขึ้นยังเป็นเรื่องเดิม ๆ หากประชาชนได้ดำเนินการประเมินความต้องการหลาย ๆ ครั้งแล้ว จะได้ความต้องการที่สามารถพัฒนาออกมาเป็นหลักสูตรใหม่ได้

อภิปรายผล

จากการดำเนินการพัฒนาหลักสูตรวิชาชีพอ่างมีส่วนร่วม สำหรับผู้ใหญ่นอกโรงเรียน ผู้วิจัยแบ่งขั้นตอนในการอภิปรายผล 2 ขั้นตอนดังนี้

1. การพัฒนาหลักสูตรวิชาชีพอ่างมีส่วนร่วม สำหรับผู้ใหญ่นอกโรงเรียนโดยผู้เรียนและประชาชนมีส่วนร่วม

ในการดำเนินงาน ได้แบ่งเป็น 2 ตอน คือการประเมินความต้องการ การศึกษา และการพัฒนาหลักสูตรโดยวิธีการให้ตัวแทนประชาชนในหมู่บ้าน 6 กลุ่ม จำนวน 12 คน และนักวิชาการผู้บริหารศูนย์การศึกษานอกโรงเรียน จำนวน 6 คนรวมเป็น 18 คนรวมมือกันจัดประชุมกลุ่มร่วมกันอภิปราย พูดคุยและเสนอความคิดเห็นแล้ว สรุปหลอมรวมเป็นความต้องการจนสามารถพัฒนามาเป็นหลักสูตรได้ตามความต้องการของตนเองซึ่งตัวแทนชาวบ้านจะเป็นผู้ดำเนินการทั้งหมด ส่วนนักวิชาการและผู้บริหารศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนเป็นผู้ให้การสนับสนุน จากการดำเนินการประเมินความต้องการการศึกษาพบว่า ผู้เข้าร่วมประเมินความต้องการการศึกษา มีความตั้งใจที่จะมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น และให้ข้อเสนอต่าง ๆ ซึ่งมีหลาย ๆ เรื่องที่สมาชิกในกลุ่มให้ความคิดเห็นที่ขัดแย้งกันแต่ก็พูดกันอย่างเป็นเหตุเป็นผลเพื่อให้ได้ข้อสรุปที่ตรงกันถึงแม้ว่าเรื่องการดำเนินการแบบนี้ยังเป็นเรื่องใหม่ที่จะต้องทำความเข้าใจให้มากขึ้นกว่านี้ในการประเมินความต้องการนั้นสิ่งที่สำคัญประการหนึ่ง คือการสร้างความคุ้นเคย ระหว่างสมาชิกที่เข้าร่วมประชุมกลุ่มทุกคน หากผู้เข้าร่วมประชุมโดยเฉพาะทีมที่เป็นตัวแทนกับกลุ่มชาวบ้านหากทุกคนเห็นว่าทีมที่เข้าไปร่วมดำเนินการ เป็น "คนใน" ของเขาแล้ว ก็กล้าที่จะเปิดเผยข้อมูลที่เป็นปัญหาส่วนลึกของหมู่บ้านได้สามารถเป็นประโยชน์ต่อการประเมินความต้องการมากก่อนที่จะมีการดำเนินการประเมินความต้องการ ทีมที่เข้าไปร่วมจะต้องสร้างความคุ้นเคยกันดีแล้วจะมีความเป็นกันเองมากที่สุด สำหรับในการดำเนินการครั้งนี้ ผู้วิจัยก็ยังถือได้ว่ามีความคุ้นเคยกับกลุ่มเป้าหมายไม่มากนัก การดำเนินการดังกล่าวมีหลาย ๆ เรื่องต้องได้ตรวจสอบข้อมูลเพิ่มเติม และต้องออกเก็บข้อมูลเพิ่มเติมบ้างในบางส่วน

สภาพทั่วไปในระหว่างดำเนินการจะมีปัญหาอยู่บ้าง เช่น ชาวบ้านบางคนเหน็ดเหนื่อยต่อการทำงานมาทั้งวันจึงขออนุญาตกลับก่อน บางคนก็มาช้ากว่าที่นัดหมายเนื่องจากมีภารกิจจำเป็น ที่บ้านเขามีอยู่วันหนึ่งต้องเลื่อนการประชุมเนื่องจากมีฝนตกมาก ชาวบ้านมา 2-3 คน จึงเลื่อนนัดออกไป

ในการประเมินความต้องการการศึกษาในครั้งนี้ ผู้วิจัยพบว่าถึงแม้ว่าจะมีสภาพปัญหาหลากหลายข้อตั้งความคาดหวังไว้ อย่างไรก็ตามเมื่อกำหนดมาเป็นความต้องการแล้ว ที่ประชุมกลุ่มก็จะพิจารณาอาชีพที่อยู่ใกล้ตัวที่เคยพบเห็นสามารถเป็นตัวอย่างได้ เมื่อเรียนจบแล้วสามารถนำมาเป็นอาชีพได้ มีความสอดคล้องกับวิถีชีวิตของตนเอง มีตลาดรองรับ ซึ่ง จะเลือกเป็นอันดับแรก ส่วนอาชีพอื่น ๆ นั้น ก็จะต้องมีความสนใจรอง ๆ ลงไป ในการดำเนินการ นั้นบางครั้งจะได้รับการกระตุ้นจากนักวิชาการบ้าง หากไม่สามารถอภิปรายต่อได้

ในการประเมินความต้องการการศึกษานั้น ได้สอดคล้องกับการวิจัยของ อุดม สมบูรณ์ (2533) ได้ศึกษาเรื่องการประเมินความต้องการเกี่ยวกับการศึกษาเพื่อส่งเสริม การประกอบอาชีพของสมาชิกนิคมสร้างตนเองลำน้ำน่าน จังหวัดอุดรธานี เพื่อศึกษา เกี่ยวกับการประกอบอาชีพของสมาชิกนิคมและสอดคล้องกับ สิริกาญจน์ วีระพันธ์ (2536) ศึกษาเรื่อง ความต้องการการศึกษานอกระบบโรงเรียนของ ผู้ใช้แรงงานอุตสาหกรรม ศึกษาเฉพาะกรณีจังหวัดสิงห์บุรี ได้ศึกษาความต้องการในด้านการศึกษาพื้นฐาน ด้านการ รับบริการข่าวสารข้อมูลและด้านเพิ่มพูนทักษะชีวิต

สำหรับการพัฒนาหลักสูตรนั้นก็สำคัญยิ่ง ถ้าชาวบ้านยังคิดว่าถ้าหน่วยงาน ของรัฐเข้าไปจัดอบรมแล้วถึงจะดำเนินการอย่างไรก็ยังคงคิดว่า มีหลักสูตรสำเร็จรูปอยู่แล้ว ดังนั้น ต้องพยายามสร้างความเข้าใจและทำกระบวนการในการประเมินความต้องการการ ศึกษาให้ละเอียดที่สุด ในเรื่องการทำหลักสูตรนั้น ชาวบ้านควรทำความเข้าใจในกระบวนการ พัฒนาหลักสูตรให้มากขึ้น และสามารถดำเนินการพัฒนาหลักสูตรด้วยตัวเอง เพื่อจะได้ หลักสูตรวิชาชีพที่ตรงกับความต้องการนำไปปฏิบัติจริงได้ และสอดคล้องกับวิถีชีวิตของ ตนเอง จากการดำเนินการพัฒนาหลักสูตรในครั้งนี้มีเนื้อหาของวิชาชีพที่ผู้สนใจจะเรียนได้ เสนอนั้นบางเนื้อหาสอดคล้องกับหลักสูตรวิชาชีพที่มีอยู่แล้ว แต่ก็มีเนื้อหาหลายเรื่องที่จะต้องปรับปรุงพัฒนาขึ้นมาใหม่ให้สอดคล้องกับความต้องการของชาวบ้านอย่างแท้จริง ต้องรีบ ดำเนินการจัดการเรียนการสอนทันที ถึงอย่างไรก็ตาม การประเมินความต้องการการศึกษา และการพิจารณา หลักสูตรวิชาชีพเป็นกิจกรรมที่ไม่สิ้นสุดในตัวเอง จะต้องมีการปรับ และพัฒนาอย่างต่อเนื่องเสมือนเป็นพลวัตรที่ต้องมีการพัฒนาหลักสูตรการเรียนรู้ใหม่ ๆ อย่าง สม่าเสมอให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงทุกด้านไม่ว่าจะเป็นด้านสังคม เศรษฐกิจและการเมือง

การพัฒนาหลักสูตร เป้าหมายและเนื้อหาที่ประชาชนต้องการและสามารถดำเนินการ ได้ จึงจำเป็นที่จะต้องมีส่วนร่วมในการดำเนินการ วางแผน ได้ตามศักยภาพและ

ประสบการณ์ของตนเอง ผู้วิจัย หน่วยงาน หรือผู้ที่เกี่ยวข้อง เป็นเพียงผู้ประสานงานในการจัดความรู้ใหม่ให้กับชุมชนให้เกิดการเรียนรู้ และนำไปปฏิบัติจริงให้สอดคล้องกับวิถีชีวิตของตนเองและชุมชนได้

2. ในการทดสอบใช้หลักสูตรวิชาชีพทั้งสองหมู่บ้าน คือ ช่างตัดผมเสริมสวยของบ้านหวาย ตำบลมะกอก และช่างยนต์จัดที่บ้านแสม ตำบลม่วงน้อย ทั้งสองกลุ่มมีผู้เรียนกลุ่มละ 15 คน จากตัวแทนหมู่บ้าน ที่มีอายุตั้งแต่ 14-40 ปี ที่มีความสนใจที่จะเรียนเพื่อพัฒนาในอาชีพของตนเอง ซึ่งบ้านหวายจัดที่ วัดบ้านหวาย และบ้านแสม จัดที่ศาลาเอนกประสงค์ในหมู่บ้านในการจัดการเรียนการสอนนั้น วิทยากรได้นำเอาหลักสูตรมาชี้แจงในรายละเอียดให้ผู้เรียนได้รับทราบถึงวัตถุประสงค์ เนื้อหา กิจกรรมการเรียนการสอนและการประเมินผล ต่อจากนั้นจึงได้เริ่มดำเนินการจัดการเรียนการสอน โดยจัดสอนในตอนกลางคืน ช่วงเวลา 19.00-22.00 น. ทุกวัน เว้นวันหยุดราชการและวันนักขัตฤกษ์ เป็นเวลา 34 วัน การดำเนินการไม่สามารถจัดในตอนกลางวันได้เนื่องจากผู้เรียนไม่มีเวลาว่าง มีภารกิจที่จะต้องประกอบอาชีพประจำทุกวันในระหว่างดำเนินการเกิดปัญหาในการเรียนของผู้เรียน บางคนที่ขาดเรียนเมื่อมีภารกิจจำเป็นและแก้ปัญหาโดยวิทยากรมาจัดการสอนเสริมที่หลัง ให้ทันกับเพื่อนผู้เรียนอื่น ๆ ในการจัดการเรียนการสอนจะเป็นไปตามวิถีชีวิตของชุมชนบางวันที่มีงานศพงานแต่งงาน ในหมู่บ้านกลุ่มผู้เรียนก็จะขอหยุดเรียนในด้านวัสดุอุปกรณ์ต่าง ๆ ก็ยังไม่เพียงพอผู้เรียนก็ได้หามาเพิ่มเติม องค์กรชุมชนก็ให้การสนับสนุนเป็นค่าวัสดุอุปกรณ์เป็นบางส่วน ในการจัดการเรียนการสอนผู้เรียนให้ความสนใจและนำไปปฏิบัติได้ ในส่วนของหลักสูตรผู้เรียนและวิทยากรได้พูดคุยกันระหว่างเรียน และปรับหลักสูตรบางส่วนที่ผู้เรียนต้องการเพิ่มเติมในสิ่งที่ขาดไป จึงนำมาปรับในหลักสูตรด้วยการดำเนินการ จะพบว่าการจัดการเรียนการสอนยังเป็นการเรียนการสอนแบบเดิมๆอยู่แต่ก็เป็นการถ่ายทอดที่ได้รับตัวต่อตัววิทยากรมีความใกล้ชิดกับผู้เรียน สามารถถ่ายทอดความรู้ แนะนำและประเมินผู้เรียนทำให้ผู้เรียนได้รับความรู้ เทคนิควิธีการและประสบการณ์ตรงสามารถนำไปประกอบอาชีพได้ จากการทดสอบหลักสูตรจะเห็นว่าผู้เรียนมีความสนใจ มีความพึงพอใจ ยอมรับหลักสูตรที่พัฒนาขึ้นเมื่อติดตามดูหลังจากเรียนจบหลักสูตรแล้วมีผู้เรียนหลายคนนำไปประกอบอาชีพและนำความรู้ที่ได้ไปใช้ในสถานการณ์จริงในวิถีชีวิตของตนจึงนับได้ว่า การพัฒนาหลักสูตรวิชาชีพอย่างมีส่วนร่วม สำหรับผู้ใหญ่คนนอกโรงเรียนเป็นกระบวนการที่สามารถนำไปเป็นตัวอย่างในการพัฒนาหลักสูตรวิชาชีพสำหรับหมู่บ้านอื่นๆต่อไปซึ่งการจัดการเรียนการสอนยังไม่

สอดคล้องกับพระราชบัญญัติใหม่ที่ทำให้ผู้เรียนเป็นสำคัญ และเรียนรู้โดยการปฏิบัติจริงวิทยาการ
ผู้จัดการเรียนการสอน ยังยึดติดระบบราชการไม่เอื้อในหลาย ๆ ด้าน เช่น ด้านเวลา จะกำหนด
เวลาไว้ และหมดเวลาก็จะเลิกทันที ไม่เอื้อต่อให้กับผู้เรียน ด้านความสนใจของวิทยาการที่มีต่อ
ผู้เรียน วิทยาการจะให้ความสนใจน้อยไม่ค่อยสนใจว่าผู้เรียนจะได้รับความรู้มากน้อยแค่ไหน
จะทำการสอนไปเรื่อย ๆ ตามเวลาที่กำหนดก็ถือว่าจบหลักสูตร ด้านการประเมินผลการเรียนมี
ทางปฏิบัติจริง ๆ แล้ว ก็ยังไม่มีหลักการเท่าที่ควรยังใช้คะแนนเป็นตัววัดแต่คะแนนที่ได้มาจาก
วิทยาการ สังเกตและให้ออกมาเป็นคะแนนเลยไม่มีหลักเกณฑ์ในการให้คะแนนเท่าไรนัก

3. ปัญหา อุปสรรคในระหว่างดำเนินงานพัฒนาหลักสูตรนั้น ในความเป็นเรื่อง
ใหม่สำหรับชาวบ้าน ผู้เข้าร่วมประชุมได้ พูดคุยกันว่าอยากจะมีกระบวนการนี้บ่อย ๆ ครั้ง
เพื่อจะได้สร้างความเข้าใจให้มากขึ้น และสามารถเป็นส่วนหนึ่งของการพัฒนาหมู่บ้านต่อไป
ความเป็น “คนนอก” ก็สำคัญมากในการดำเนินการที่มิใช่การเข้าใจในระยะสั้น ยังไม่
สามารถสร้างความคุ้นเคยได้มากกว่านี้ หากสร้างความเข้าใจในระยะสั้น ให้กับชาวบ้าน ได้ดี
แล้วสามารถดำเนินการเองได้ ก็อาจจะได้ข้อมูลมากกว่านี้ ความต้องการจะหลากหลายเวลา
การดำเนินงาน หากเป็นการดำเนินงานในหมู่บ้านเอง คงจะต้องใช้เวลาในการพิจารณาได้
ละเอียดมากขึ้น และอาจจะเว้นช่วงในการนัดพบ สำหรับวันที่ว่างจริง ๆ ได้ อีกอย่างหนึ่ง ใน
ช่วงเวลาที่ผู้วิจัยดำเนินพัฒนาหลักสูตรเป็นช่วงต้นฤดูฝน ชาวบ้านลงมือทำงานทางด้านการ
เกษตร ทำให้เหน็ดเหนื่อยต่อการทำงาน และไม่มีเวลารว่างในตอนกลางวันหากเป็นเวลาใน
ช่วงหน้าแล้งพอจะหาเวลาดำเนินการในช่วงกลางวันจะได้ดำเนินการอย่างต่อเนื่องและมีเวลา
ในการอภิปรายมากยิ่งขึ้น ข้อมูลพื้นฐานในหมู่บ้านจะต้องจัดเก็บให้ละเอียด และเป็นจริงมาก
ที่สุด เพื่อจะได้นำมาใช้ประกอบในการประเมินความต้องการและพัฒนาหลักสูตร จะได้เกิด
ความสมบูรณ์ตรงกับความต้องการของชุมชนและหมู่บ้าน

ในการวิจัยในครั้งนี้ได้สอดคล้องกับการวิจัยของ อนุรักษ์ ปัญญาบุรุษ (2536 –
2537) การหาความเหมาะสมของกระบวนการพัฒนาหลักสูตร วิชาชีพพระยะสัน โดยอาศัยการ
ประเมินความต้องการแบบมีส่วนร่วมในภาคเหนือตอนบน ซึ่งมีขั้นตอนในการประเมินความ
ต้องการทางการศึกษาและพัฒนาหลักสูตรวิชาชีพ โดยให้ประชาชนและนักวิชาการมีส่วนร่วม
จนสามารถพัฒนาเป็นหลักสูตรวิชาชีพได้ตรงตามความต้องการของประชาชน นำไปพัฒนา
อาชีพของตนเองและส่งเสริมการพัฒนาชุมชนได้ ซึ่งสอดคล้องกับ เกรียงไกร ไชยเมืองดี
(2538) ได้ศึกษากระบวนการกำหนดความต้องการทางการศึกษาสำหรับเยาวชนในโรงงานที่

ใช้รูปแบบการประเมินความต้องการ โดยให้เยาวชนที่อยู่ในโรงงานอุตสาหกรรมได้มีส่วนร่วมในการกำหนดความต้องการและตัดสินใจเข้าร่วมกระบวนการการศึกษาอบรมเยาวชน

ข้อเสนอแนะ

จากการที่ได้ทำการศึกษาวิจัยในเรื่อง “การพัฒนาหลักสูตรวิชาชีพอย่างมีส่วนร่วมสำหรับผู้ใหญ่นอกโรงเรียน” ครั้งนี้ได้พบว่ามีปัจจัยและเงื่อนไขบางประการที่ควรจะต้องได้รับการกระตุ้น และส่งเสริมในกระบวนการพัฒนาหลักสูตรได้สมบูรณ์แบบยิ่งขึ้น ซึ่งผู้วิจัยขอเสนอแนะดังนี้

1. รูปแบบการประเมินความต้องการการศึกษา อาจจะเป็นรูปแบบหนึ่งที่สามารถพัฒนาให้เป็นรูปแบบในการจัดทำหลักสูตรท้องถิ่นได้ ซึ่งเป็นนโยบายที่กระทรวงศึกษาธิการที่จะได้มีการจัดทำหลักสูตรท้องถิ่นเพื่อให้สอดคล้องกัน ปัญหาและความต้องการของผู้เรียนโดยยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ ดังนั้น จึงควรได้พิจารณาถึงการบรรจุแนวทางและรูปแบบการประเมินความต้องการการศึกษา ให้เป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการพัฒนาหลักสูตรและการกำหนดกิจกรรมการเรียนการสอนต่อไป

2. การพัฒนาชนบทยังขาดการประสานแผนการดำเนินงานในแต่ละหน่วยงาน ในการดำเนินงานในแต่ละหมู่บ้านนั้น แต่ละหน่วยงานมีแผนการดำเนินงานเป็นของตนเอง และยังไม่สอดคล้องกับความต้องการของประชาชนเท่าไรนักประชาชนยังมีความมุ่งงต่อการเข้ามาพัฒนาชุมชนของหน่วยงานต่าง ๆ ที่มีอยู่เป็นจำนวนมาก เกิดขึ้นทั่วไป ดังนั้น ในปัจจุบันรัฐบาลจึงได้มีการวางแผนให้มีการจัดประชาคมระดับหมู่บ้าน ตำบล อำเภอ จังหวัด และประเทศ เพื่อจะได้ปัญหาและความต้องการจากเบื้องล่างขึ้นมา แต่ในปัจจุบันการจัดทำประชาคมยังไม่ชัดเจนในทางปฏิบัติดังนั้นผู้วิจัยเสนอแนะให้นำเอารูปแบบการประเมินความต้องการการศึกษาแบบมีส่วนร่วมโดยใช้กระบวนการ AIC เป็นเทคนิคในการนำไปทำประชาคมหมู่บ้านตำบล และอำเภอเป็นลำดับ

3. การพัฒนาหลักสูตรวิชาชีพ ที่ได้ดำเนินการนั้น ประชาชนได้มีส่วนร่วมในการพัฒนาหลักสูตรวิชาชีพทุกขั้นตอน และผลที่ออกมาก็สามารถพัฒนาหลักสูตรตามความต้องการของประชาชนได้ ดังนั้นจึงขอเสนอแนะว่า การนำเอากระบวนการพัฒนาหลักสูตรโดยประชาชนมีส่วนร่วมสามารถนำไปดำเนินการได้โดยประชาชนมีความพึงพอใจและเกิดการยอมรับ

4. ในการพัฒนาหลักสูตรวิชาชีพ และการจัดการเรียนการสอนควรมีการแก้ไข ระเบียบให้เอื้อต่อการดำเนินการในกระบวนการนี้ซึ่งขณะนี้ภาครัฐก็ได้สนับสนุนกระบวนการ พัฒนาหลักสูตรวิชาชีพนี้อยู่แล้ว แต่ยังไม่ได้แก้ไขระเบียบให้สอดคล้อง เช่น วิชาชีพที่ ประชาชน มีความต้องการจะเรียนรู้ หลาย ๆ ด้านก็ควรจะปรับระเบียบให้สามารถพัฒนา หลักสูตรให้รวมกันหลาย ๆ ด้านได้ แต่ปัจจุบันจะดำเนินการเป็นรายวิชาไป

5. การวิจัยครั้งนี้ ยังมีข้อจำกัดหลายประการที่ไม่สามารถทำการศึกษาค้นคว้าได้ ครอบคลุมประเด็นการศึกษาด้านอื่น ๆ ได้ ดังนั้นจึงขอเสนอแนะให้การดำเนินการดังนี้

5.1 ควรมีการศึกษาถึง ความเหมาะสมของกระบวนการพัฒนาหลักสูตร วิชาชีพโดยอาศัยการประเมินความต้องการทางการศึกษา หลาย ๆ กลุ่มที่มีปัญหาแตกต่างกัน ออกไปเพื่อเปรียบเทียบว่ามีความเหมาะสมเพียงใด

5.2 ควรมีการติดตามผลหลังการเรียนการสอนที่จัดขึ้นใน บ้านหวาย และ บ้านแถม ที่เกิดจากการวิจัยครั้งนี้เพื่อดูความเปลี่ยนแปลงของประชาชนและชุมชนหลังการ เรียนรู้วิชาชีพไปแล้ว สามารถพัฒนาอาชีพของตนเองอย่างไร ได้ผลประการใด

5.3 ควรมีการทดลองใช้รูปแบบการประเมินความต้องการทางการศึกษากับ รูปแบบอื่น ๆ ในกระบวนการพัฒนาหลักสูตรของกระทรวงศึกษาธิการเพื่อจะได้สอดคล้องกับ นโยบายที่ให้ผู้เรียนเป็นสำคัญต่อไป